

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**

Jilská 1, Praha 1

Tel./fax: 286 840 129

E-mail: paulina.tabery@soc.cas.cz

Názory občanů na úsporná opatření vlády a daňovou zátěž

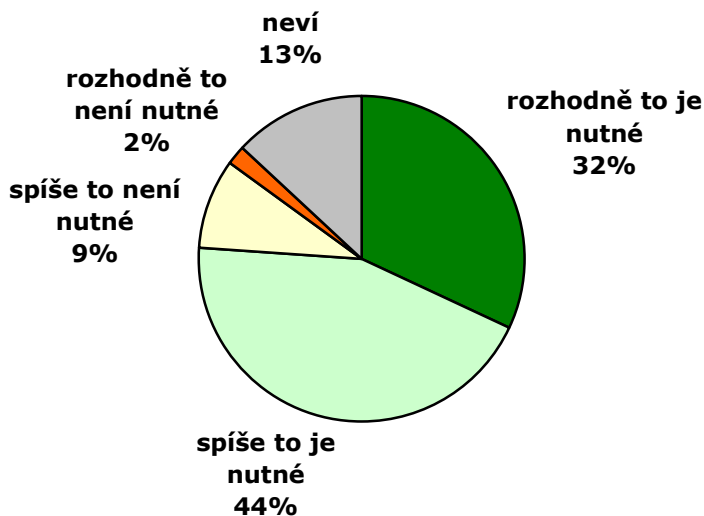
Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2010, v10-10</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>4. 10. – 11. 10. 2010</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1072</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>EV.47, EV.48, EV.49, EV.50, EV.51, EV.54, EV.55</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>16. listopadu 2010</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Paulína Tabery</i>

V říjnu 2010 byl do pravidelných výzkumů CVVM zařazen blok otázek týkajících se úsporných opatření vlády. Respondenti se vyjadřovali k nutnosti ekonomických změn, deklarovali své povědomí o opatřeních, která vláda připravuje, a vyjadřovali souhlas či nesouhlas s nimi. Rovněž bylo šetřeno mínění, nakolik spravedlivě bude rozložen dopad těchto opatření v rámci české společnosti a jak chystané rozpočtové změny ovlivní vybrané oblasti života společnosti. Dotázaní se také měli vyjádřit k výši celkové úrovně daní a odvodů a k tomu, zda je daňová zátěž spravedlivě rozdělena mezi obyvatele ČR.

O nutnosti ekonomických změn kvůli udržení hospodářské úrovně České republiky jsou přesvědčeny přibližně tři čtvrtiny (76 %) občanů, přičemž přesvědčení je poměrně silné, zhruba třetina se totiž vyjádřila o rozhodné nutnosti. Opačného názoru je desetina (11 %) populace starší 15 let a 13 % k tomuto problému neumí zaujmout stanovisko.

Graf 1. Zda je nutné pro udržení hospodářské úrovně ČR provést ekonomické změny¹

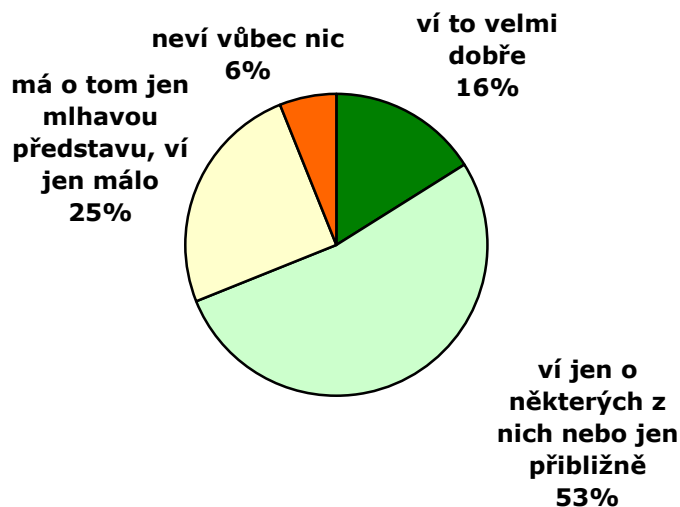

Rozdíly v názorech na nutnost ekonomických změn se projevují podle věku. Mladí lidé ve věku 15 – 19 let výrazně častěji volí odpověď *nevím*, podobně občané s nižším, zejména základním vzděláním. Zároveň s vyšším stupněm vzdělání roste i rozhodnost přesvědčení o nutnosti změn (tedy podíl odpovědi *rozhodně to je nutné*). Také lidé s dobrou životní úrovní jsou častěji přesvědčeni, že ekonomické změny jsou rozhodně nutné, podobně také příznivci stran vládní koalice (ODS, TOP 09, Věci veřejné).

Velmi dobrou znalost vládních opatření směřujících ke snížení schodku státního rozpočtu deklaruje 16 % občanů, více než polovina (53 %) konstatuje, že ví jen o některých opatřeních nebo jen přibližně. Čtvrtina obyvatel přiznává velmi nejasnou představu o úsporných krocích a 6 % vůbec žádnou.

¹ Znění otázky: „Je nebo není podle Vás pro udržení hospodářské úrovně ČR nutné provést ekonomické změny?“ Varianty odpovědí: rozhodně to je nutné, spíše to je nutné, spíše to není nutné, rozhodně to není nutné.

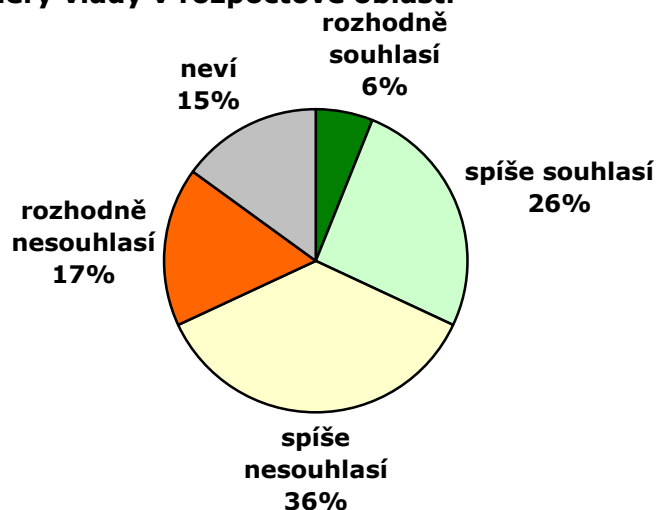
Graf 2. Obeznamenost s opatřeními vlády v oblasti státních výdajů a příjmů, které by měly vést ke snížení schodku státního rozpočtu²

Výrazně menší obeznámenost s úspornými opatřeními projevují mladí lidé ve věku 15 – 19 let, také lidé s nižším vzděláním a občané deklarující špatnou životní úroveň.

I když veřejnost ve většině uznává nutnost ekonomických změn, se záměry vlády v rozpočtové oblasti souhlasí přibližně třetina (32 %) občanů starších 15 let. Naopak nesouhlas vyjádřila o něco více než polovina (53 %) obyvatel. Nezanedbatelný podíl (15 %) se k této otázce neumí vyjádřit.

Graf 3. Souhlas se záměry vlády v rozpočtové oblasti³

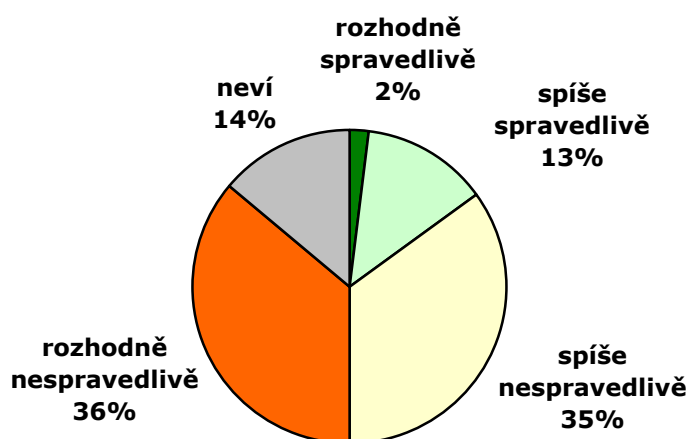
² Znění otázky: „Nová vláda připravuje řadu úsporných a jiných opatření v oblasti státních výdajů a příjmů, které by měly vést ke snížení schodku státního rozpočtu. Víte o tom, jaká opatření plánuje vláda v tomto ohledu udělat?“ Varianty odpovědí: víte to velmi dobře; víte jen o některých z nich nebo jen přibližně; máte o tom jen velmi mlhavou představu, víte o tom jen málo; nebo o tom vůbec nic nevíte.

³ Znění otázky: „Ať už podle Vás jsou nebo nejsou nutné ekonomické změny, souhlasíte nebo nesouhlasíte s vyhlášenými záměry současné vlády v rozpočtové oblasti?“ Varianty odpovědí: rozhodně souhlasíte, spíše souhlasíte, spíše nesouhlasíte, rozhodně nesouhlasíte.

I v otázce souhlasu či nesouhlasu se záměry vlády v rozpočtové oblasti jsou to mladí lidé 15 – 19 let, kteří výrazně častěji než ostatní volí odpověď *nevím*. Lidé s vyšším formálním vzděláním, především vysokoškolským, projevují souhlas s úspornými opatřeními ve výrazně vyšší míře, stejně tak i obyvatelé s dobrou životní úrovní a sympatizanti stran vládní koalice (ODS, TOP 09, Věci veřejné).

U veřejnosti zároveň převládá názor, že dopad připravovaných rozpočtových opatření nebude rozložen v české společnosti spravedlivě. O nespravedlnosti jsou přesvědčeni téměř tři čtvrtiny (71 %) občanů, to, že se důsledky opatření rozloží mezi jednotlivé skupiny obyvatel spravedlivě, si myslí 15 % lidí. Opět přibližně sedmina populace neumí zaujmout v této otázce postoj.

Graf 4. Mínění o rozložení dopadu připravovaných rozpočtových opatření v rámci české společnosti (mezi jednotlivé skupiny obyvatel)⁴

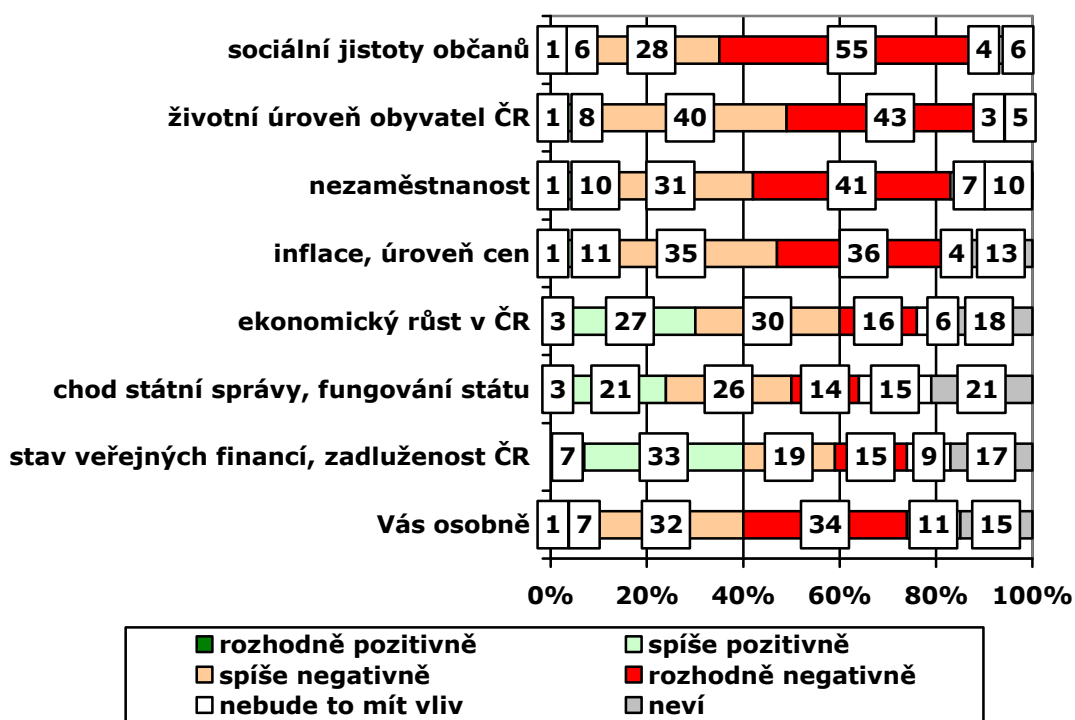
Co se týče odlišností v mínění ohledně spravedlnosti rozložení dopadů úsporných opatření, z hlediska věku je to opět nejmladší věková kategorie (15 – 19 let), která se výrazně častěji neumí k dané problematice vyjádřit, podobně větší nejistota panuje u lidí s nižším vzděláním. Naopak občané, kteří dosáhli vyššího formálního vzdělání, zejména vysokoškolského, jsou o něco častěji přesvědčeni, že rozložení dopadů bude spravedlivé, stejně tak i lidé deklarující dobrou životní úroveň své domácnosti. Z hlediska sympatií k politickým stranám je opět patrná linie vládních a opozičních stran. Přívrženci ODS, TOP 09 a Věcí veřejných jsou ve větší míře přesvědčeni, že rozložení dopadu připravovaných opatření bude spravedlivé, o nespravedlivém rozprostření mezi jednotlivé skupiny obyvatel naopak mluví sympatizanti ČSSD a KSČM, kteří výrazně častěji volí odpověď *rozhodně nespravedlivě*.

⁴ Znění otázky: „Když se zamyslete nad připravovanými rozpočtovými opatřeními nové vlády celkově, řekl byste, že jejich dopad v rámci české společnosti bude rozložený mezi jednotlivé skupiny obyvatel spravedlivě nebo nespravedlivě?“ Varianty odpovědí: rozhodně spravedlivě, spíše spravedlivě, spíše nespravedlivě, rozhodně nespravedlivě.

Občané se rovněž měli vyjádřit k tomu, zda chystaná rozpočtová opatření podle nich ovlivní vybrané oblasti života pozitivně, či negativně, případně zda tyto oblasti opatřeními nebudou nijak dotčeny.

U oblastí, jako jsou sociální jistoty občanů, životní úroveň obyvatel, nezaměstnanost nebo inflace, výrazně převládá mínění o negativním vlivu opatření na tyto oblasti: v případě sociálních jistot je o nepříznivém dopadu přesvědčeno 83 %, stejně je tomu i u životní úrovně obyvatel. V případě nezaměstnanosti jsou o negativním vlivu opatření přesvědčeny necelé tři čtvrtiny (72 %) občanů, podobně jako u inflace (71 %). Odlišný je pohled veřejnosti na vliv rozpočtových opatření u oblastí jako je ekonomický růst, chod státní správy nebo stav veřejných financí. I když ani zde nejsou podíly těch, co si myslí, že vliv opatření bude negativní, zanedbatelné, v těchto případech se jistá část populace domnívá, že by opatření mohla přinést pozitivní efekty (nebo také, že žádný vliv mít nebudou). Dvě pětiny lidí se domnívají, že by chystaná rozpočtová opatření mohla mít příznivý dopad na stav veřejných financí, necelá třetina (30 %) si totéž myslí u ekonomického růstu. Zhruba čtvrtina předpokládá pozitivní účinek i na chod státní správy, fungování státu. Společně s výše jmenovanými oblastmi bylo zjišťováno, jak podle respondentů ovlivní připravovaná opatření je osobně. Dvě třetiny obyvatel se domnívají, že to bude negativně, 8 % pozitivně a podle desetiny to na ně nebude mít žádný vliv. Lze tedy konstatovat, že lidé vnímají očekávaný dopad opatření na ně samotné jako poměrně nepříznivý.

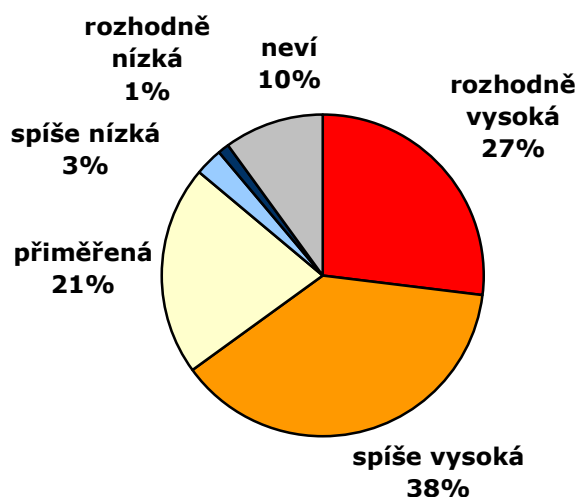
Graf 5. Jak ovlivní chystaná rozpočtová opatření vybrané oblasti?⁵

⁵ Znění otázky: „Myslíte si, že chystaná opatření ovlivní pozitivně nebo negativně: a) životní úroveň obyvatel ČR, b) ekonomický růst v ČR, c) inflaci, úroveň cen, d) nezaměstnanost, e) stav veřejných financí, zadluženost ČR, f) chod státní správy, fungování státu, g) sociální jistoty občanů, h) Vás osobně?“ Varianty odpovědí: rozhodně pozitivně, spíše pozitivně, spíše negativně, rozhodně negativně, nebude to mít vliv.

Dalším zkoumaným okruhem v říjnovém šetření byly názory na daňovou zátěž. Dvě třetiny (65 %) veřejnosti vnímají celkovou výši daní a odvodů jako vysokou, pětina (21 %) jako přiměřenou a pouze minimum lidí (4 %) ji považuje za nízkou. Desetina populace starší 15 let se k výši celkové úrovně daní a odvodů neumí vyjádřit.

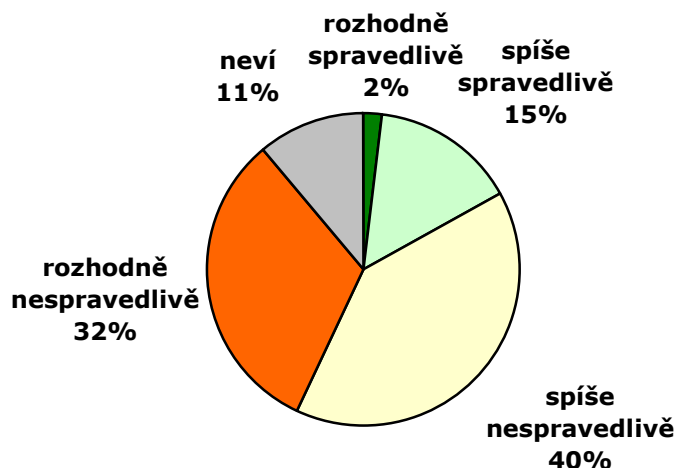
Graf 6. Mínění o výši celkové úrovně daní a odvodů v ČR⁶

Podobně jako v předchozích otázkách i zde se nejmladší věková skupina 15 – 19 let neumí vyjádřit a o něco častěji volí odpověď *nevím*, stejně tak i lidé se základním vzděláním. O tom, že celková úroveň daní a odvodů je vysoká, jsou častěji přesvědčeni obyvatelé se špatnou životní úrovní (kteří také častěji volí rozhodnou variantu odpovědi). Lidé deklarující dobrou životní úroveň si zase v o něco větší míře myslí, že celková výše je přiměřená.

Většina (72 %) českých občanů je rovněž přesvědčena, že daňová zátěž není rozložena spravedlivě, opačného názoru je 17 % obyvatel a desetina se k této problematice neumí vyjádřit.

⁶ Znění otázky: „Uvážíte-li všechny přímé a nepřímé daně a odvody, které se u nás vybírají, jako daň z příjmu a ze zisku, daně dědické a darovací, silniční, z nemovitostí, z přidané hodnoty, spotřební daně, sociální a zdravotní pojištění apod., řekl byste, že celková úroveň zdanění v České republice je?“ Varianty odpovědí: rozhodně vysoká, spíše vysoká, přiměřená, spíše nízká, rozhodně nízká.

Graf 7. Mínění o spravedlivosti rozdělení daňové zátěže mezi obyvateli ČR⁷

I v mínění ohledně spravedlivosti rozložení daňové zátěže se opakuje situace, kdy mladí lidé ve věku 15 – 19 let častěji volí odpověď *nevím*. Obyvatelé starší 60 let jsou zase důrazněji přesvědčeni o nespravedlnosti rozdělení daňové zátěže (o něco častější je varianta *rozhodně nespravedlivě*), i když celkový podíl odpovědí ohledně nespravedlivosti není zásadně odlišný od ostatních věkových skupin. Z hlediska vzdělání jsou to občané s vyšším vzděláním (maturitou a vysokou školou), kteří si v o něco větší míře myslí, že rozložení daňové zátěže je spravedlivé. Lidé se základním vzděláním se zároveň častěji neumí k dané otázce vyjádřit. To, že rozdělení daňové zátěže je spravedlivé, se častěji domnívají obyvatelé s dobrou životní úrovní a také sympatizanti stran vládní koalice (ODS, TOP 09 a Věcí veřejných), i když i v těchto skupinách je silné (nebo převládající) mínění o nespravedlivosti.

⁷ Znění otázky: „A řekl byste, že je daňová zátěž mezi obyvateli ČR rozdělena spravedlivě nebo nespravedlivě?“ Varianty odpovědí: rozhodně spravedlivě, spíše spravedlivě, spíše nespravedlivě, rozhodně nespravedlivě.